

Prosjektrapport

e-helse i Norge 2013

Tove Sørensen
Hege K Andreassen
Silje C Wangberg

Tittel:	e-helse i Norge 2013
NST-rapport:	02-2014
Prosjektleder:	Tove Sørensen
Forfattere:	Tove Sørensen, Hege K Andreassen, Silje C Wangberg
ISBN:	978-82-8242-040-2
Dato:	2014-01-09
Antall sider:	31
Emneord:	e-helse, Internett, helse, SMS, App, survey, Norge
Oppsummering:	Rapporten presenterer status for e-helse i Norge 2013 og er den sjette i sitt slag fra Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST) siden 2001. TNS Gallup gjennomførte den nettbaserte undersøkelsen på vegne av NST i november 2013. Undersøkelsen er gjennomført via Internett. Totalt 1027 personer fra 15 år og eldre svarte på undersøkelsen. Analysene er utarbeidet av NST i samarbeid med TNS Gallup og Høgskolen i Narvik. Totalt 78% av de spurte har brukt nettet til en eller flere helserelaterte områder. 26% svarte at de hadde søkt etter helseinformasjon på andre språk enn norsk. Den mest utbredte e-helseaktiviteten er å lese om kosthold eller trening, etterfulgt av å bestille legetime. 18 % har brukt helseapper. Flere er bekymret for at helseopplysningene deres ikke skal være tilgjengelige i en akutt situasjon, enn for at sensitive opplysninger skal komme på avveie. Folk ser ut til å forvente mer satsing på e-helse i Norge.
Utgiver:	Nasjonalt Senter for samhandling og telemedisin Universitetssykehuset Nord-Norge Postboks 35 9038 Tromsø Telefon: 07766 E-post: info@telemet.no Internett: www.telemet.no

Det kan fritt kopieres fra denne rapporten hvis kilden oppgis. Brukeren oppfordres til å oppgi rapportens navn, nummer, samt at den er utgitt av Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin og at rapporten i sin helhet er tilgjengelig på www.telemet.no.

English Summary

Title:

e-health in Norway 2013

Abstract:

The study of eHealth in Norway 2013 is the sixth of its kind from the Norwegian Centre for Integrated Care and Telemedicine (NST) since 2001. TNS Gallup conducted the survey on behalf of the NST in November 2013 via Internet. A total of 1,027 persons from age 15 responded to the questionnaire. The analysis is prepared by the NST in collaboration with TNS Gallup and Narvik University College. A total of 78% had used the Internet for one or more health related areas. 26% had visited non-Norwegian websites for health information. The most frequently used eHealth application was to look for information on lifestyle (nutrition or physical activities), followed by scheduling an appointment. 18% had used an App for health. Respondents are more worried that their personal health data will not be available in an emergency situation than for security handling of their data. People seem to expect more eHealth services in Norway.

Forord

Denne undersøkelsen er den sjette i sitt slag fra Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST). Nasjonale monitoreringer av befolkningens bruk av e-helse er nødvendig grunnlagskunnskap for beslutningstakere og praktikere i den norske helsesektoren, og et nyttig verktøy for både rådgivnings- og forskningsaktiviteten i kompetansesenteret. Undersøkelsen var internfinansiert. TNS Gallup gjennomførte den nettbaserte undersøkelsen på vegne av NST i november 2013. Analysene i denne rapporten er utarbeidet av NST i samarbeid med TNS Gallup og Høgskolen i Narvik.

Innhold

1	Innledning.....	7
2	Datainnsamling.....	8
2.1	Utvalg	8
2.2	Gjennomføring.....	8
2.3	Spørreskjema	9
3	Endelig utvalg.....	10
3.1	Respons	10
3.2	Endelig utvalg.....	10
3.3	Vekting av endelig utvalg	12
4	Resultat	13
4.1	Utvikling 2005-2013.....	21
5	Oppsummering.....	22
6	Referanser.....	24
7	Vedlegg	25
7.1	Vedlegg 1: Spørreskjema.....	25

1 Innledning

Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST) har tidligere gjennomført fem undersøkelser om folks bruk av Internett til helseformål i Norge (2000, 2001, 2003, 2005 og 2007). To av disse ble kjørt som del av en større europeisk studie, eHealth Trends, der eHelsebruk ble kartlagt i seks andre land i tillegg til Norge.¹ Bakgrunnen for å prioritere slike undersøkelser er et behov for faktisk kunnskap og grunnlagsmateriale for beslutninger på e-helsefeltet, både i Norge og i verden for øvrig. Det er mange som mener noe om hva e-helsebrukere ønsker, men lite er basert på oppdaterte undersøkelser av befolkningens bruk og holdninger.

Den første undersøkelsen om helserelatert bruk av Internett og IKT i den norske befolkningen ble gjort i 2000. Da hadde bare 19% av befolkningen søkt etter helseinformasjon på Internett. Mye har skjedd de siste 13 årene. I dag er nye og mer spesifikke problemstillinger aktuelle i motsetning til de mer generelle kartlegginger av bruk som var interessante for 10-15 år siden. Internett er tilgjengelig for alle, og brukes av flere. I 2001 hadde 73 % tilgang til Internett i Norge, i 2013 er det 94% av norske huskholdninger som har slik tilgang.² På bakgrunn av den store utbredelsen valgte vi å gjennomføre årets undersøkelse kun på nett, og ikke på telefon som tidligere år. Utvalget bestod av 1.027 Internettbrukere i alderen 15 år og eldre.

Undersøkelsen er finansiert av NST og utført av TNS Gallup.

---

¹ <http://www.telemed.no/index.php?id=275869> og <http://www.telemed.no/list-of-publications.558678-41025.html> sjekket 08.01.2014

² SSB, bruk av IKT i husholdningene 2013, 2 kvartal, <http://www.ssb.no/ikthus> sjekket 08.01.2014

2 Datainnsamling

2.1 Utvalg

Undersøkelsen er gjennomført med TNS Gallups aksesspanel. Gallup-panelet er et forhåndsrekruttert utvalg av personer over 15 år som er villig til å delta i undersøkelser (p.t. ca. 50.000 personer). Deltagerne er tilfeldig rekrutterte gjennom andre telefon- (fast- og mobil) og postale undersøkelser, og utgjør et aktivt panel. Utvalget for undersøkelsen om e-helse som rapporteres her utgjorde 1.027 personer.

Panelet er sertifisert i henhold til ISO 26362.

Panelets størrelse tilsier at det er mulig å trekke representative utvalg fra dette til ulike undersøkelser.

Paneldeltakernes bakgrunnskjennetegn er allerede kartlagt, og brukes til å rette undersøkelsen direkte mot målgruppen. Panelutvalg kan dermed tilrettelegges med større grad av presisjon enn hva som vanligvis er mulig gjennom andre metoder, ettersom paneldeltakernes bakgrunn er kjent på utsendingstidspunktet. Utvalget er forhåndsstratifisert etter alder, kjønn, bosted og utdanningsnivå. Respondentene er trukket tilfeldig innenfor strataene.

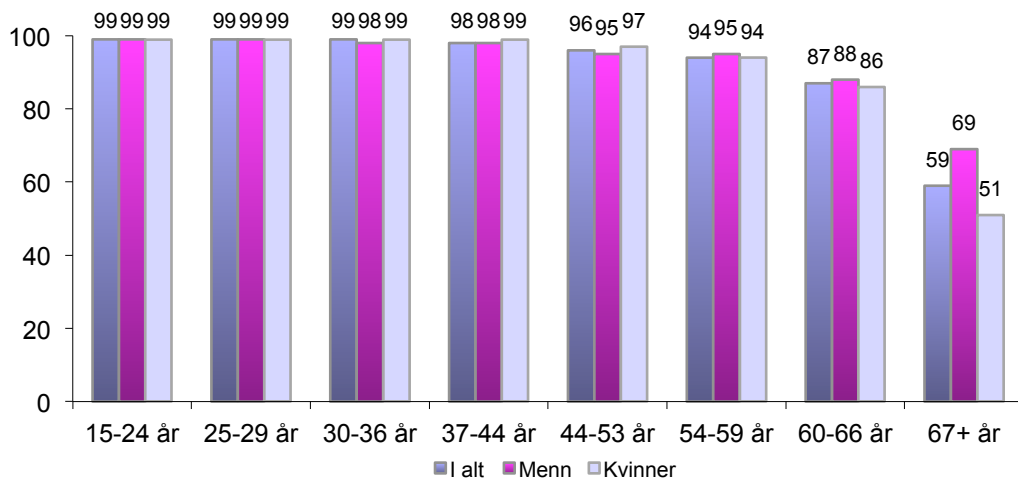
REGION	KJØNN	ALDER				Total
		15-29	30-44	45-59	60+	
Oslo/Akershus	Mann	3,0	3,6	2,9	2,3	11,8
	Kvinne	3,0	3,4	2,7	2,7	11,8
	Total	5,9	7,1	5,6	5,0	23,6
Rest Østland	Mann	3,1	3,3	3,5	3,5	13,4
	Kvinne	2,9	3,2	3,4	4,0	13,5
	Total	6,0	6,5	6,9	7,5	26,8
Sør/Vestland	Mann	4,2	4,3	3,9	3,6	16,0
	Kvinne	3,9	3,9	3,7	4,0	15,5
	Total	8,1	8,2	7,6	7,6	31,4
Tr.lag/NordNorge	Mann	2,4	2,3	2,3	2,3	9,2
	Kvinne	2,2	2,1	2,2	2,5	9,0
	Total	4,6	4,4	4,5	4,8	18,2
Total	Mann	12,6	13,4	12,6	11,8	50,3
	Kvinne	12,0	12,7	12,0	13,1	49,7
	Total	24,6	26,1	24,5	24,9	100,0

Tabell 1. Populasjon etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=4.058.188.

2.2 Gjennomføring

Undersøkelsen er gjennomført over Internett. Ettersom de fleste nordmenn etter hvert har fått nettilgang, brukes nettet i stigende utstrekning til intervjuundersøkelser. I 2012 har 91% av befolkningen 15 år og eldre, internetttilgang, i aldersgruppen 15-80 år er penetrasjonen 93%.

Internettpenetrasjonen faller fra fylte 60 år (Figur 1), men er stort sett dekkende for undersøkelsens målgruppe.

Figur 1. Internettpenetrasjon i den norske befolkningen etter kjønn og alder. Prosent.

Web-basert design gir stor fleksibilitet i utformingen av spørreskjemaet. Spørreskjemaet er sendt ut som e-post med invitasjon til deltakelse, sammen med lenke til spørreskjemaets adresse på Internett.

Datainnsamlingen er foretatt i oktober-november 2013. Undersøkelsen ble pilotert den 29.10, og datafil fra piloten ble sendt til NST for vurdering. Hovedundersøkelsen ble sendt ut den 31.10, med påminnelse den 06.11. Feltarbeidet ble avsluttet den 14.11, 2013.

2.3 Spørreskjema

NST har laget utkast til spørreskjema. Skjemaet er tilrettelagt endelig i samarbeid med TNS Gallup. Det består av 17 spørsmål, der enkelte er integrert i batterier – og flere har filtre, tilsvarende en intervjuetid på 10-12 minutter.

Ettersom Aksesspanelet inneholder en rekke typer bakgrunnsinformasjon på respondentene, legges disse til databasen i etterkant.

Spørreskjemaet finnes vedlagt (Vedlegg 1).

3 Endelig utvalg

3.1 Respons

Responsen i en undersøkelse rettet mot et aksesspanel vil avvike fra andre undersøkelsesdesign, ettersom respondentene er forhåndsrekrutterte til å delta.

Undersøkelsen ble sendt ut til 2.196 respondenter. Utvalget «oversamples» i utgangspunktet ikke ut over forventet innkøst: Selv om dette vil kunne gi raskere gjennomføring, vil personer som er lett tilgjengelige kunne bli overrepresenterte i utvalget (Tabell 2).

	Antall respondenter
Utsendinger	2196
Ikke kontakt	1009
Kontakt	1187
Frafall:	
Ufullstendig	70
Vil ikke delta – selvscreening i følgebrev	89
Skjema åpnet etter stengning av undersøkelsen	0
Teknisk problem	0
Intevju	1028

Tabell 2. Respons. Antall.

Undersøkelsen ble åpnet av 1187 respondenter (54%). Blant disse har 70 ikke returnert fullstendig besvarelse, mens 89 har åpnet e-posten uten å klikke på spørreskjemalinken. De 1.028 respondentene, som har besvart undersøkelsen, utgjør 87% av de kontaktede.

Etttersom undersøkelsen stenges når ønsket antall respondenter er oppnådd, har de sist ankomne respondentene ikke hatt anledning til å delta, og responsen underestimeres i så fall eventuelt i forhold til totalt antall utsendte skjemaer.

3.2 Endelig utvalg

Det endelige utvalget sammenliknes med befolkningskjennetegnene, for å vurdere eventuelle systematiske avvik (Tabell 3).

REGION	KJØNN	ALDER				Total
		15-29	30-44	45-59	60+	
Oslo/Akershus	Mann	1,6	2,8	2,9	3,1	10,4
	Kvinne	2,1	3,0	2,9	3,8	11,9
	Total	3,7	5,8	5,8	6,9	22,3
Rest Østland	Mann	1,4	3,2	3,8	4,4	12,7
	Kvinne	1,8	2,7	4,4	5,0	13,9
	Total	3,2	5,9	8,2	9,3	26,7
Sør/Vestland	Mann	1,7	4,0	5,1	4,5	15,2
	Kvinne	2,9	3,5	4,3	5,6	16,3
	Total	4,6	7,5	9,3	10,1	31,5
Tr.lag/NordNorge	Mann	1,2	1,8	2,9	3,0	8,9
	Kvinne	2,0	2,6	2,8	3,1	10,6
	Total	3,2	4,5	5,7	6,1	19,6
Total	Mann	5,7	11,9	14,7	15,0	47,3
	Kvinne	8,9	11,9	14,4	17,5	52,7
	Total	14,7	23,7	29,1	32,5	100,0

Tabell 3. Utvalg (uvektet) etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=1.028.

Tabellen viser utvalgets fordeling etter kjønn og alder og bosted, og kan da sammenstilles med befolkningsfordelingen (Tabell 1). Aldersgruppen under 30 år er noe underrepresentert, til fordel for respondenter 60 år og eldre. De kjønns- og geografiske fordelingene følger befolkningen.

Vi nevnte ovenfor at internettpopulasjonen har et noe høyere utdanningsnivå enn befolkningen for øvrig. Utvalget er derfor stratifisert etter utdanning (over og under høyskole/universitetsutdanning). Utdanningsnivået, slik det rapporteres av respondentene i utvalgsundersøkelser, lar seg imidlertid ikke uten videre sammenlikne med offisiell utdanningsstatistikk (Tabell 4).

HØYESTE FULLFØRTE UTDANNING	Befolkning 16 år og eldre, 2012*	Utvalg 15 år og eldre
Grunnskole/videregående skole	70,2	72,8
Universitet/høgskole	29,9	27,1
Total	4.061.984	1.028
N/n	100,1	99,9

Tabell 4. Befolkning og utvalg etter utdanningsnivå. Prosent.

Dels er aldersintervallene ulike og undersøkelsens begreper er ikke eksakt sammenliknbare med begrepene anvendt i offentlig statistikk (Utdanningsstatistikken tar blant annet hensyn til hvilket år utdanningen er avsluttet). Dessuten vil respondentene ha vansker med å plassere seg i forhold til de 'offisielle' kriteriene. Endelig tenderer respondentene til å overrapportere eget utdanningsnivå, særlig i forhold til korte utdanninger ut over videregående skole. Sammenstillingen av utvalget med befolkningen er da tentativ.

Utvalgets utdanningsfordeling er, med disse forbeholdene, i tråd med befolkningsfordelingen.

Tabellen må også betraktes i lys av at ordinære befolkningsutvalg normalt viser betydelig overrepresentasjon av personer med universitet-/høyskoleutdanning (som til sammen gjerne utgjør 40-45% av respondentene). Panelet gir her mulighet for å tilrettelegge et bedre utvalg enn hva man ellers ville oppnå.

3.3 Vekting av endelig utvalg

Det endelige utvalget er veiet tilsvarende befolkningsfordelingen:

1. Først sjekkes det at respondentene har informasjon på alle vektevariablene (utdanning, alder, kjønn).
2. Utdanningsbakgrunn deles i to kategorier (høy/lav) i henhold til SSB sin inndeling, alder og bosted er delt i 4 kategorier, kjønn i to.
3. Utvalget grupperes i hht vektevariablene og vektet i henhold til den inverse av treksannsynligheten.
4. Vektene beregnet i ett trinn, ettersom utvalgets størrelse tillater det. Det vektet samtidig for utdanning og kjønn, ettersom utdanningsnivået er noe høyere blant kvinner enn blant menn.

Vektene fordeler seg som følger (Tabell 5):

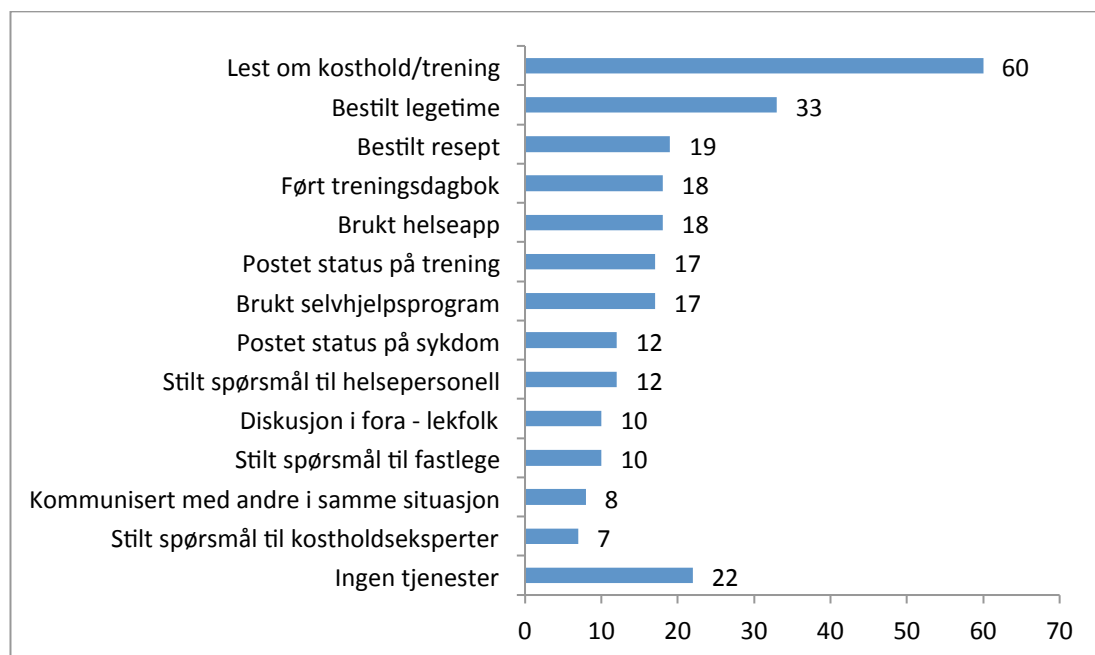
vekt	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
,7814	124	12,1	12,1	12,1
,8216	32	3,1	3,1	15,2
,8276	148	14,4	14,4	29,6
,8393	128	12,5	12,5	42,0
,8574	48	4,7	4,7	46,7
,8894	143	13,9	13,9	60,6
,8970	60	5,8	5,8	66,4
1,0265	63	6,1	6,1	72,6
1,0383	30	2,9	2,9	75,5
1,1479	68	6,6	6,6	82,1
1,1744	27	2,6	2,6	84,7
1,2825	24	2,3	2,3	87,1
1,3592	43	4,2	4,2	91,2
1,4159	31	3,0	3,0	94,3
1,5970	12	1,2	1,2	95,4
2,0186	47	4,6	4,6	100,0
Total	1028	100,0	100,0	

Tabell 5. Vektenes fordeling. Antall og prosent.

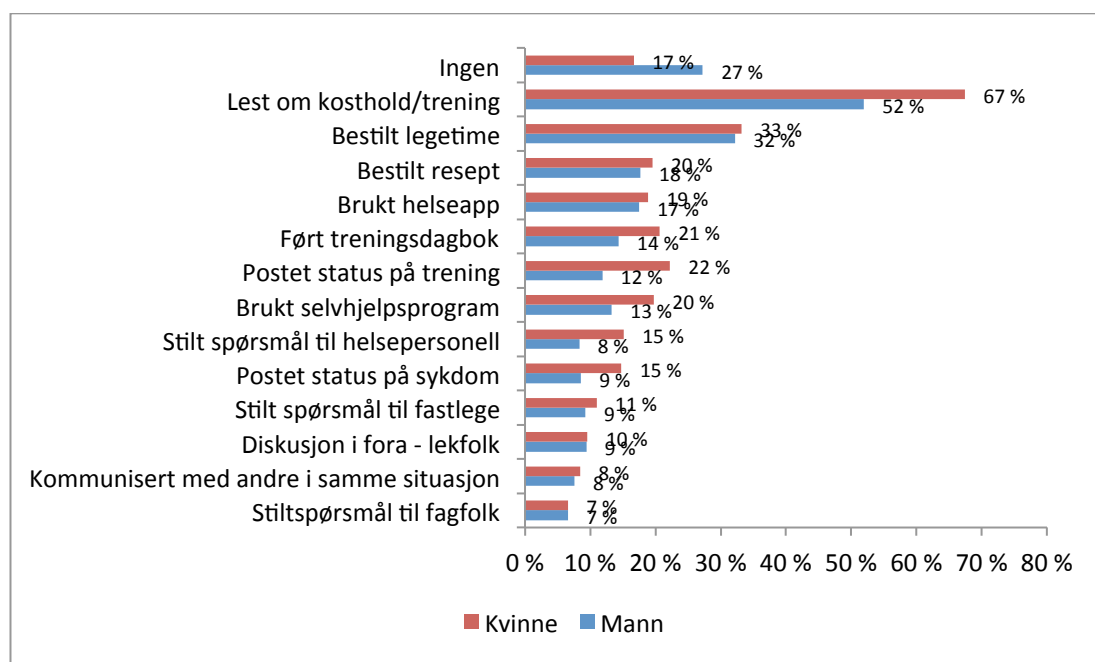
4 Resultat

Totalt 78% av de spurte sier at de har brukt Internett til en eller flere helseformål. Dette er en økning fra 31% i 2001, 74% i 2005 og 76 % i 2007. 24% svarte at de hadde søkt etter helseinformasjon på andre språk enn norsk.

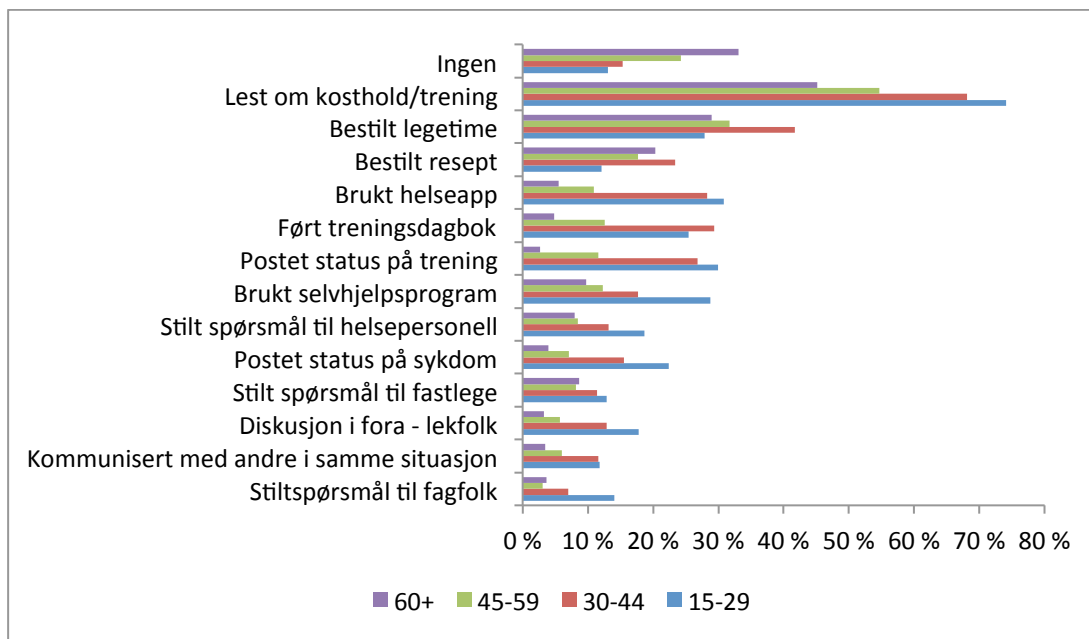
Resultatene av undersøkelsen er oppsummert i følgende tabeller. Tabell 1-14 er e-helsebruk i forhold til ulike sosioøkonomiske forhold. Tabell 15-16 omhandler vurdering og betydning av e-helse og tabell 17-18 om trender fra 2005 til 2013.

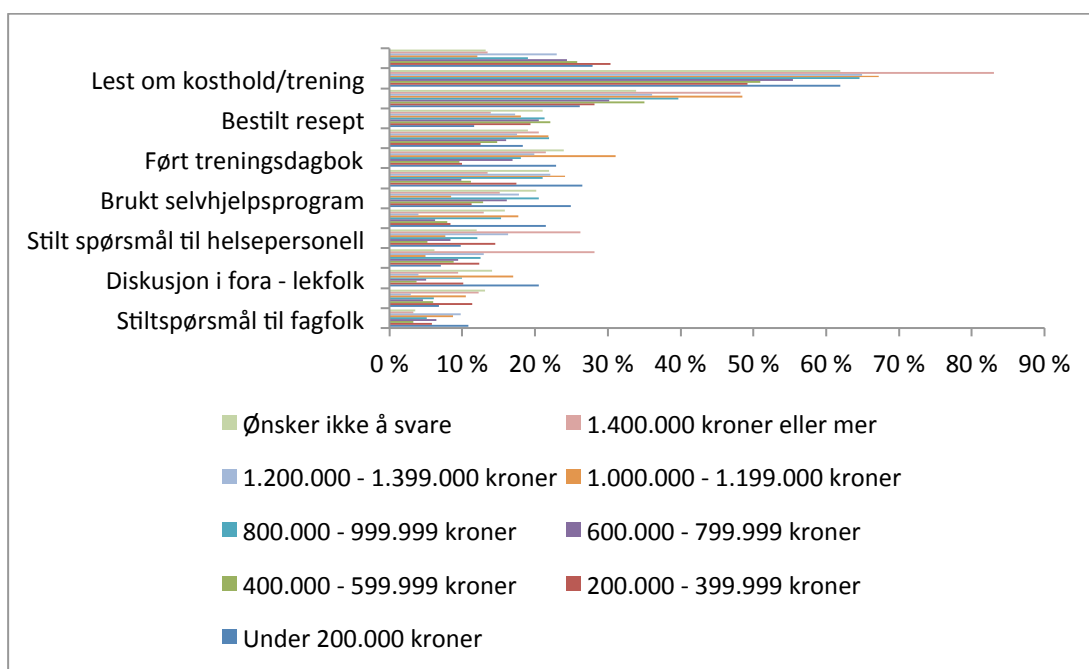
Figur 2. Erfaringer med e-helse

Figur 3. Erfaringer med e-helse fordelt på kjønn

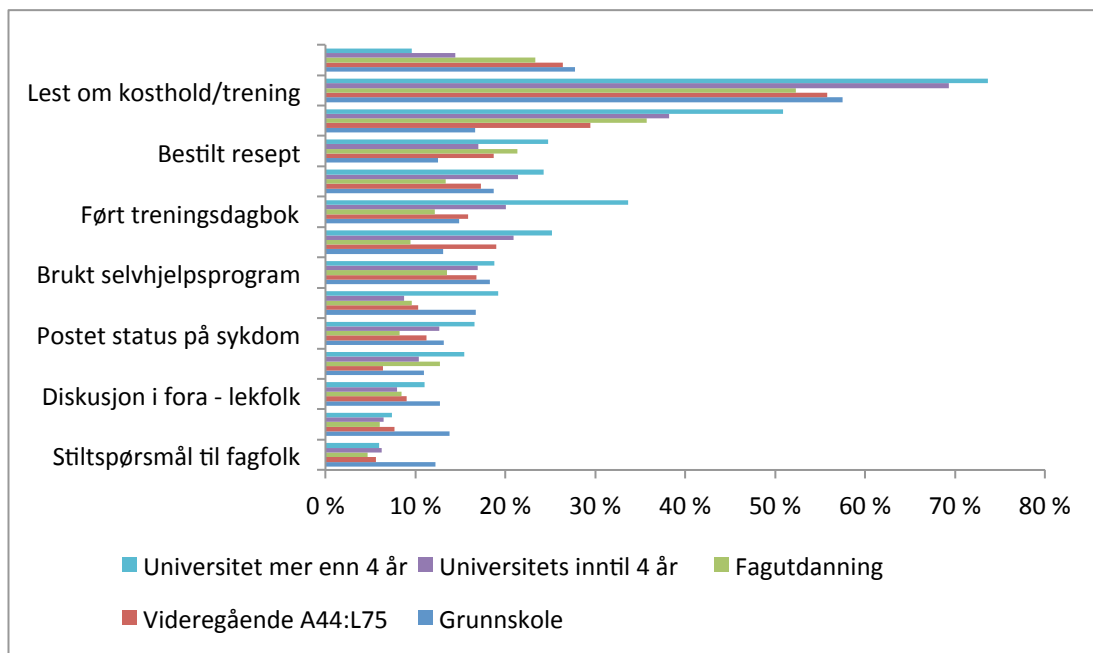

Figur 4. Erfaringer med e-helse fordelt på alder

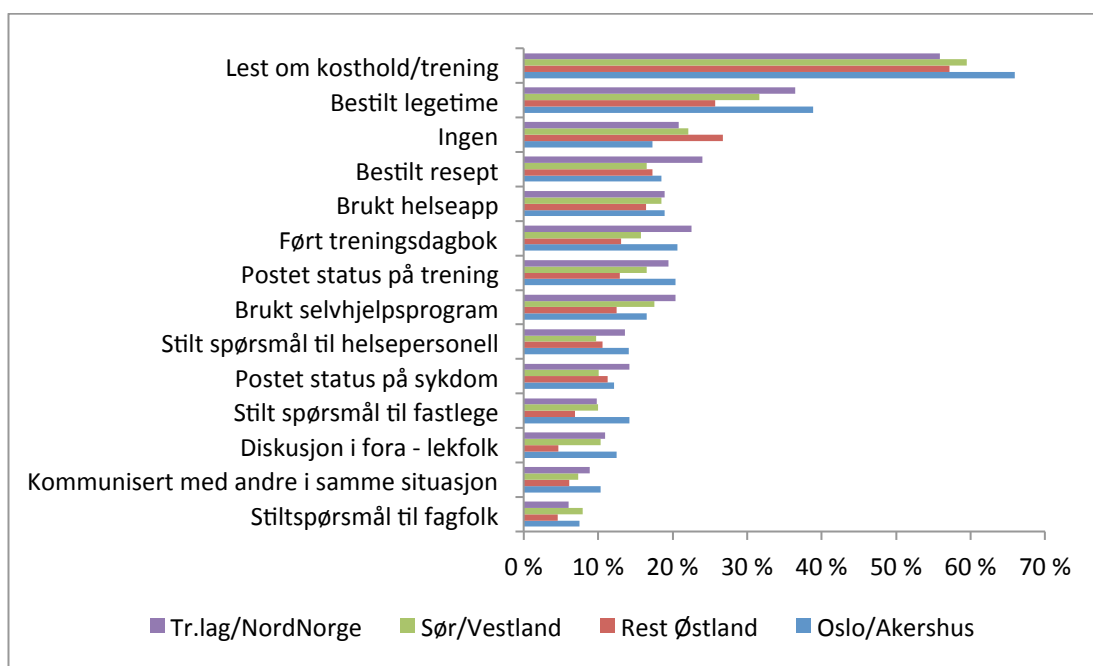

Figur 5. Erfaringer med e-helse i forhold til inntekt

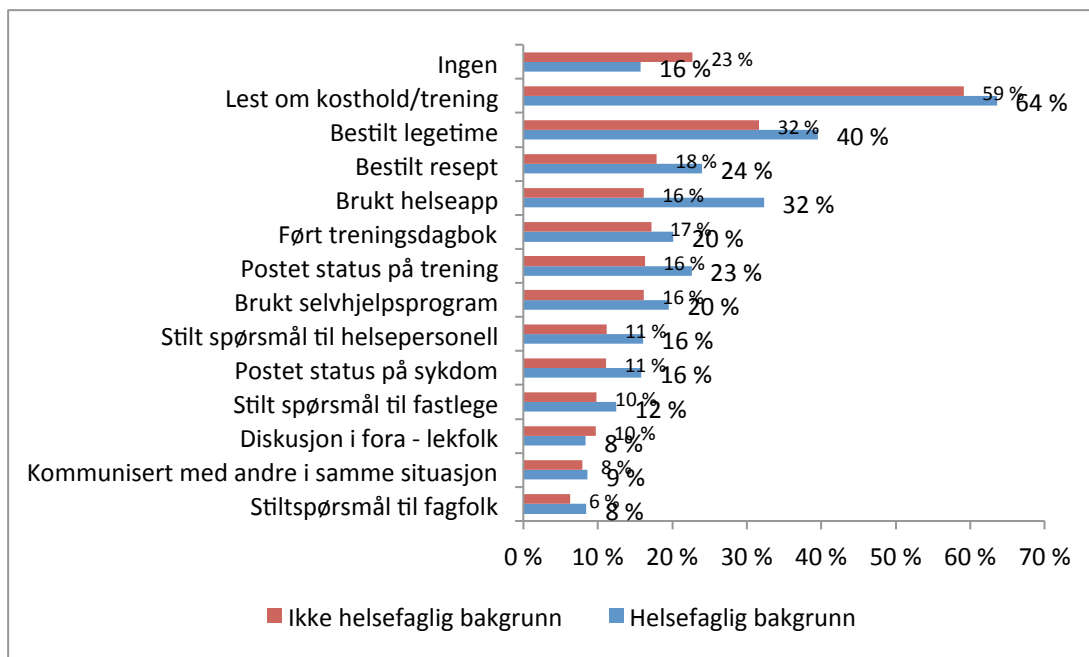

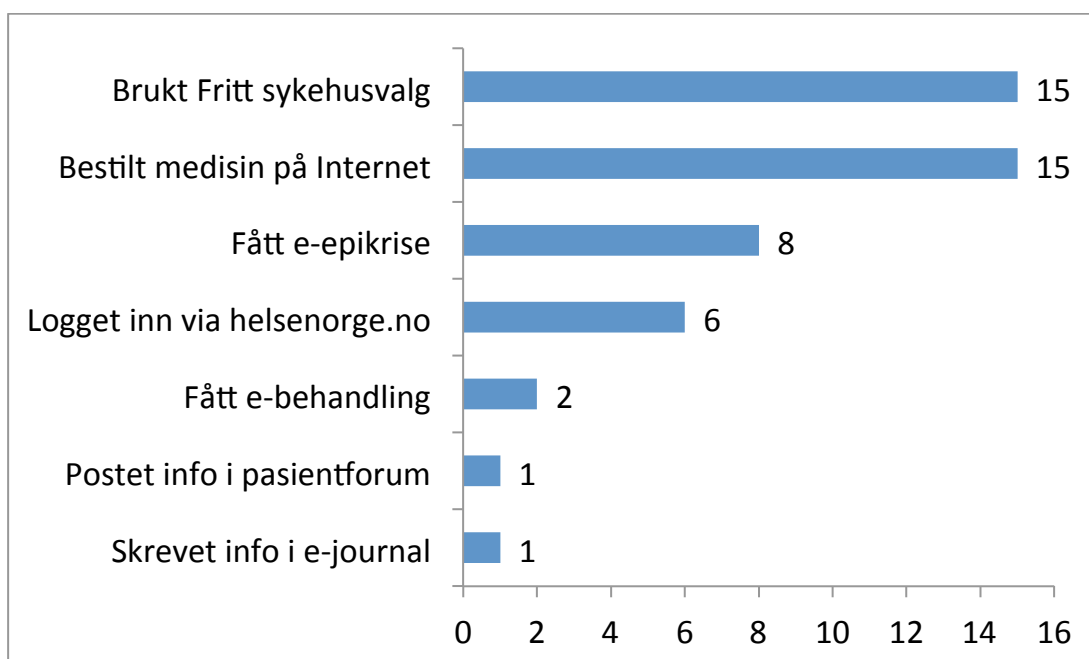
Figur 6. Erfaring med e-helse i forhold til utdanning

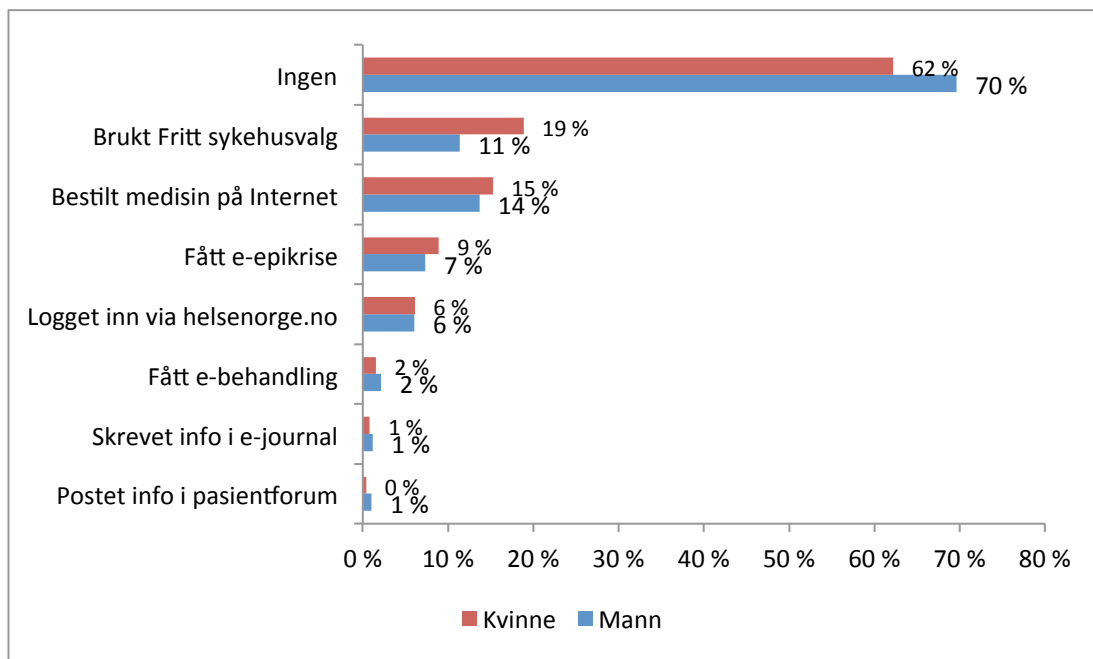
Figur 7. Erfaringer med e-helse: Bosted

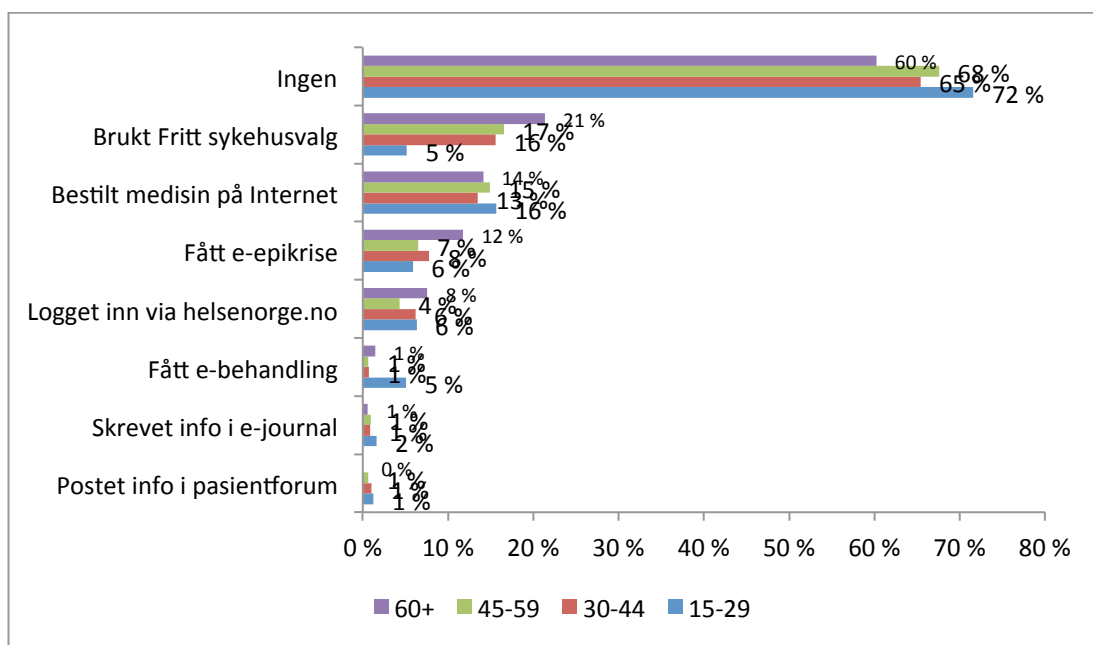
Figur 8. Erfaringer med e-helse: Helsefaglig bakgrunn

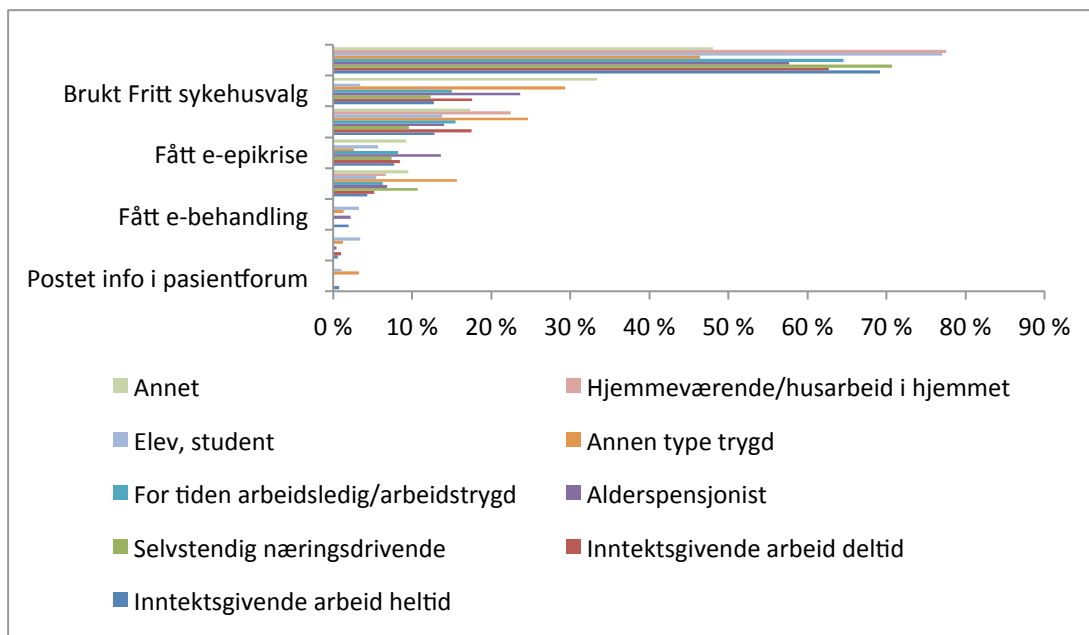
Figur 9. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert)

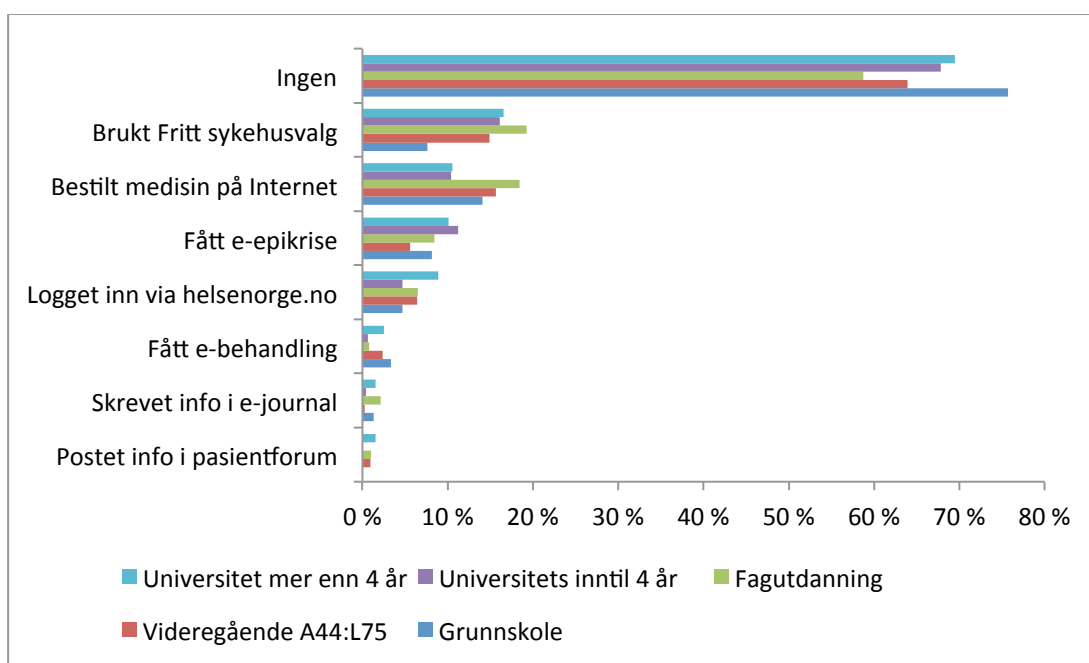
Figur 10. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert) fordelt på kjønn

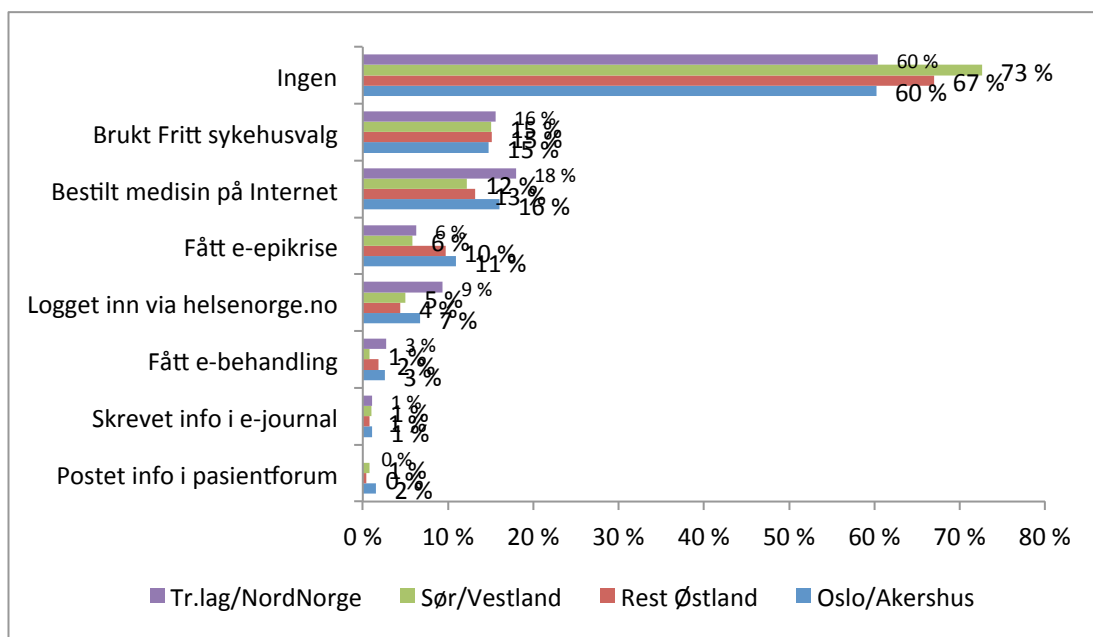
Figur 11. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert) fordelt på alder

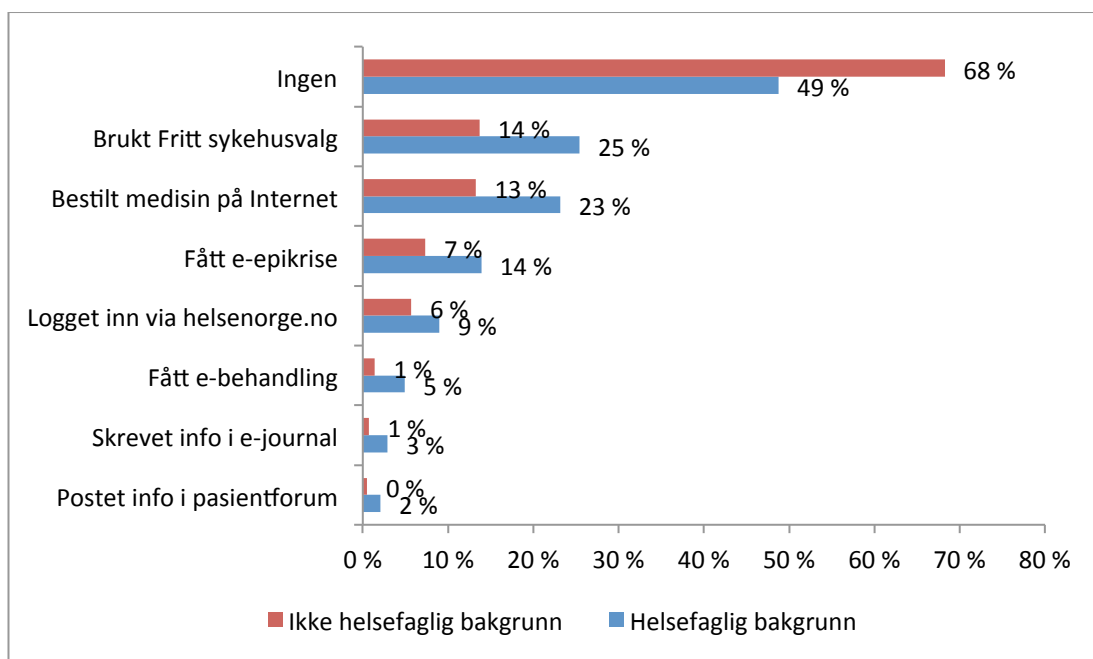
Figur 12. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert) fordelt på hovedaktivitet

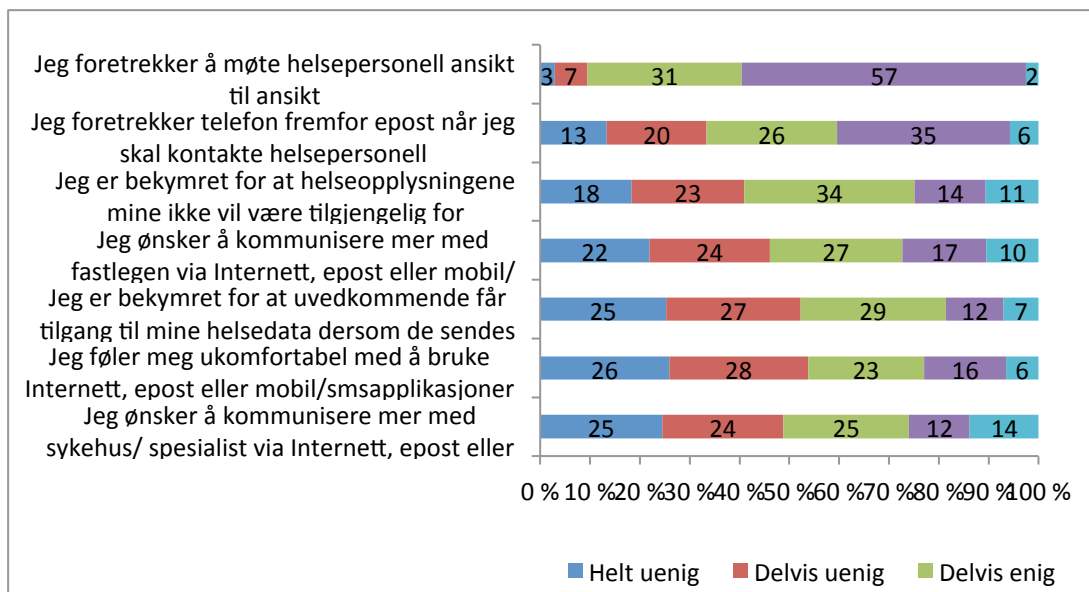
Figur 13. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert) fordelt på utdanning

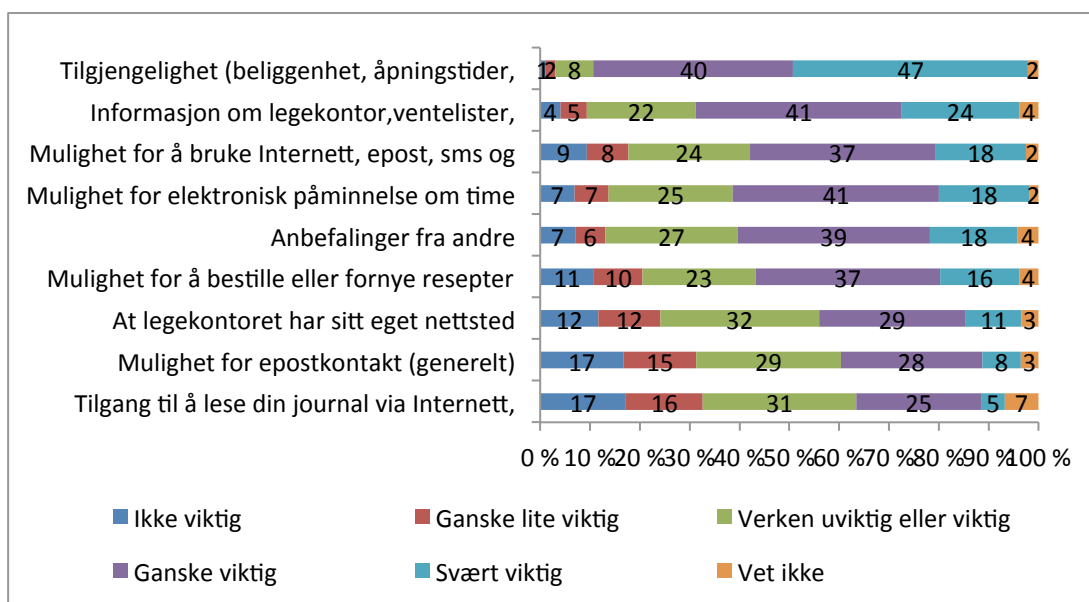
Figur 14. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert) fordelt på bosted

Figur 15. Bruk av ulike typer e-helse (spesifisert): helsefaglig bakgrunn

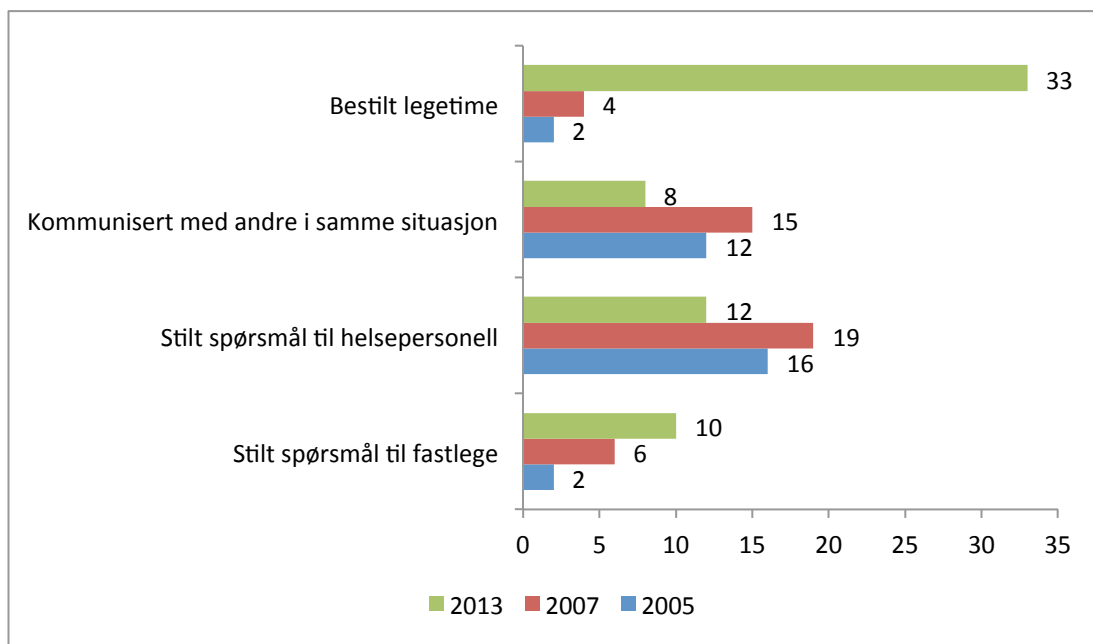

Figur 16. Vurderinger av e-helse. Spørsmål 8: Hvor enig eller uenig er du i de følgende utsagnene? (Prosent, n=1.022-1.025)

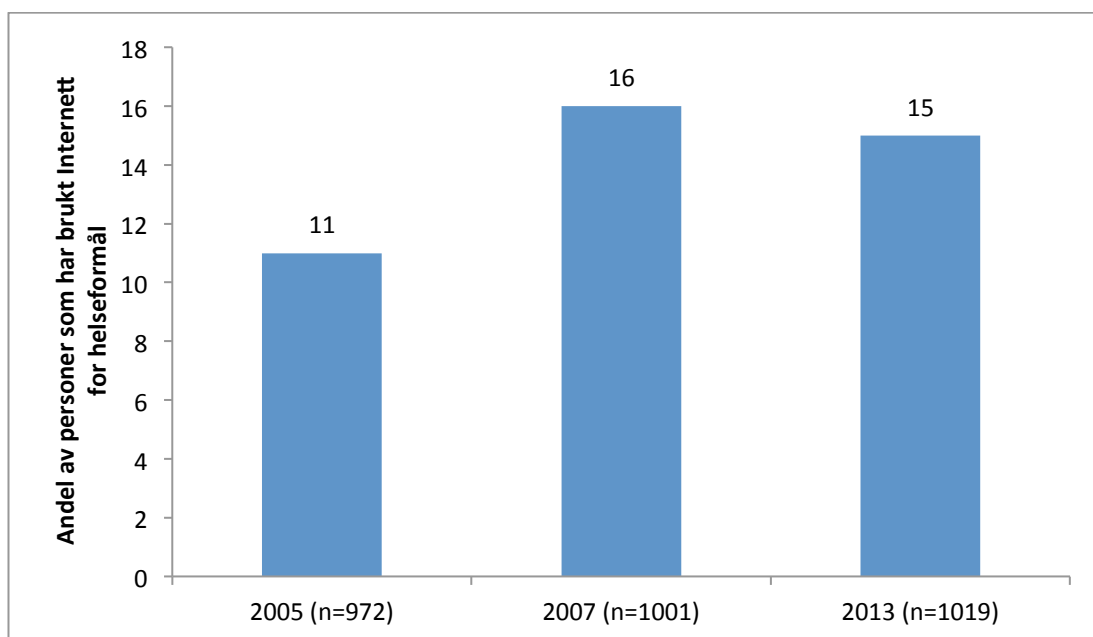

Figur 17. Viktige faktorer ved valg av ny lege. Spørsmål 10 (Prosent, n=1.018-1.025. Flere svar mulig)

4.1 Utvikling 2005-2013

Figur 18. Utvikling av e-helse 2005-2013

Figur 19. Utvikling av e-helse fra 2005-2013: Har du noen gang bestilt medisiner eller andre helseprodukter på Internet? Andel Ja.

5 Oppsummering

Undersøkelsen viser at status for e-helse i Norge er som forventet: Den økningen vi så i helserealtert bruk blant norske Internettbrukere i første halvdel av 2000-tallet har flatet ut til dagens 78%. Denne endelsen til utflating var tydelig også i sammenligningen mellom resultatene fra 2005 (74%) og 2007 (76%). Denne utflatingen støtter opp under tidligere analyser(1). Den mest utbredte e-helseaktiviteten er å lese om kosthold eller trening (60%), etterfulgt av å bestille legetime via nett / mobil. Egenmestring er i framgang: 18 % at de har brukt helseapper, og like mange har ført elektronisk treningsdagbok. Apper er et relativt nytt fenomen og var ikke en del av tidligere undersøkelser. Det er 8% som har diskutert på nett med andre som har samme helseproblem som dem selv, 12 % har oppdatert sin helsestatus i sosiale medier og 17 % har brukt selvhjelpsprogrammer på nett.

Hele 44% sier at de ønsker å kommunisere med sin fastlege via internett, epost eller mobil. Denne andelen har holdt seg stabil siden de første undersøkelsene. I 2001 var det 45 % som sa de ville benytte e-post i kontakt med legen. Det er også interessant at andelen som oppgir at de har stilt spørsmål til sin fastlege elektronisk er på 10 %, da det er få godkjente løsninger for pasientkontakt over nett i Norge. Tallet har vokst fra 2 % i 2005. Det er interessant at årets undersøkelse støtter opp våre tidligere analyser (1-5) der vi har sett at Internett er et *supplement*, og ikke en *erstatning* for andre helsetjenester: I 2013 ønsker fortsatt 88 % å møte legen sin ansikt til ansikt. Dette er viktige innspill til utviklingen av fremtidens e-helsetjeneste.

Bruk av e-helsetjenester i forhold til kjønn og alder er som forventet; kvinner er litt mer aktive enn menn. Dette stemmer med studier fra USA som har vist at kvinnelige Internettbrukere er mer interessert i helsestoff enn menn (6, 7). Yngre er mer aktive enn eldre på Internett generelt, og dette gjelder også i bruk av e-helsetjenester. Helsepersonell er litt mer aktive e-helsebrukere enn andre, f.eks i forhold til tjenesten 'fritt sykehusvalg'. Det samme gjelder for trygdede. De som er syke har benyttet e-helse mer enn de som er friske. Denne sammenhengen er som forventet, og kan sees på flere variabler: å bestille resepter og legetimer, samt diskutert med andre i samme situasjon. Dette er ikke overraskende sammenhenger, da disse gruppene har størst interesse i å ivareta og forbedre sin helsesituasjon. Vi ser også at det er større interesse for elektronisk kommunikasjon med fastlegen enn det er mot spesialisthelsetjenesten.

Der flere som er bekymret for at helseopplysningene deres ikke skal være tilgjengelige i en akutt situasjon (48%), enn som er bekymret for at sensitive opplysninger skal komme på avveie (41%).

Den store endringen de siste årene ligger i tilgangen til digitale medier, på alle samfunnsområder. I så måte er det ingen revolusjon på e-helsefeltet i Norge, mer en dreining i bruk etter som nye teknologiske muligheter vokser frem. Fra dette perspektivet ser det ut som etterspørselen er større enn tilbudet i år som det var i 2000. For eksempel hadde bare 6% logget seg på helseportalen *Helsenorge.no* og kun én person av de 1027 vi spurte som hadde erfaring med behandling via telemedisin / e-helse.

Folk ser ut til å forvente mer satsing på e-helse av helsetjenesten. På spørsmål om hvilke faktorer som er viktige ved valg av ny lege, er mulighet for elektronisk timebestilling (55%), e-resept (53%) og e-post-kommunikasjon (36%) nevnt. En fjerdedel (26%) av norske nettbbrukere brukt utenlandske nettbaserte helsetjenester.

Det er problematisk å gjøre en direkte sammenlikning av resultatene fra årets undersøkelse med tidligere år fordi metoden og utvalget (Internettpanel og webundersøkelse vs tilfeldig utvalg og telefonundersøkelse) er ulikt. I tidligere undersøkelser har vi lagt vekt på å nå ut til hele den norske befolkningen og valgte derfor telefonintervju som metode. Med dagens utbredelse av internett (95%) og mobiltelefon, valgte vi å bruke Internett-panel for å kunne fokusere på faktisk bruk av e-helsetjenester. Det tilsynelatende overraskende er at bruken ikke har økt mer. Dette kan skyldes mangel på e-helsetjenester: Vi ser at de største

tjenestene tjenester som faktisk er etablert som timebestilling og reseptfornyelse på nett. 33 % av de spurte har bestilt legetime elektronisk, og 19 % har bestilt elektronisk resept fra sin lege. Dette kan også skyldes at det i befolkningen bare er en viss andel som benytter helsetjenesten hvert år – noe som vil gjenspeiles i e-helsebruk. I lys av andelen som har brukt utenlandske tjenester (26%), er det imidlertid grunn til å tro at den lave økningen i bruk henger sammen med lav utbredelse av pasientrettede elektroniske tjenester i helsesektoren i Norge. Her er det et stort potensiale for effektivisering og kvalitetsforbedring i årene som kommer. Ut fra vår undersøkelse ser det ut som befolkningen er moden for mer e-helse.

6 Referanser

1. Wangberg SC, Andreassen HK, Wynn R, Kummervold P-E, Sørensen T. Health Online: Trends in Norway 2000-2010. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 2008;IN PRESS.
2. Andreassen HK, Sandaunet A-G, Gammon D, Hjortdahl P. Nordmenns bruk av helsetilbud på Internett. *Tidsskr Nor Lægeforen*. 2002;122:1640-4.
3. Andreassen HK, Wangberg SC, Wynn R, Sørensen T, Hjortdahl P. Helserelatert bruk av Internett i den norske befolkningen. *Tidsskr Nor Lægeforen*. 2006;22:2950-2.
4. Andreassen HK, Bujnowska-Fedak MM, Chronaki CE, Dumitru RC, Pudule I, Santana S, et al. European citizens' use of E-health services: A study of seven countries. *BioMed Central Public Health*. 2007;7(53). Epub 10 April 2007.
5. Kummervold P-E, Chronaki CE, Lausen B, Prokosch H-U, Rasmussen J, Santana S, et al. eHealth Trends in Europe 2005-2007: population based survey. *Journal of Medical Internet Research* (in press). 2008.
6. Baker L, Wagner TH, Singer S, MK B. Use of the internet and e-mail for health care information. *JAMA*. 2003;289:2400-6.
7. Eysenbach G, Köhler C. What is the prevalence of health related searches on the World Wide Web? Qualitative and quantitative analysis of search engine queries on the Internet. *AMIA Annu Symp Proc*. 2003:225-9.

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Spørreskjema

Welcome

^f('IntroText').valueLabel()^

document.getElementById("whiteheader").style.backgroundImage="url('^f('LogoLT')^')";

S1 - S1

[Field width=1 ♦ Not required]

BRUK AV e-HELSE

Vi starter med dine erfaringer med- og kjennskap til helsetjenester og helseinformasjon tilgjengelig via digitale medier, dvs Internett, e-post og mobil/sms-applikasjoner ('Apper').

Har du erfaring med noen av de følgende aktivitetene knyttet til Internett, e-post og mobil/sms-applikasjoner ('Apper')?

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
Brukt mobil applikasjoner ("apper") laget for helseformål? (1)	m	m	m
Lest om kosthold eller trening på Internett (også via mobil)? (2)	m	m	m
Brukt Internett, e-post eller sms for å stille spørsmål til din fastlege om sykdom eller symptomer (eller oppfølging etter konsultasjon)? (3)	m	m	m
Stilt spørsmål om sykdom og symptomer til helsepersonell på Internett, f.eks DoktorOnline, Lommelegen, KlaraKlok? (4)	m	m	m
Brukt Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner for å kommunisere med andre som har samme sykdom eller er i samme helsesituasjon som deg? (5)	m	m	m
Brukt Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner for å spørre fagfolk om kosthold eller trening? (6)	m	m	m
Brukt Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner for å diskutere med andre (ikke fagfolk) som er opptatt av kosthold eller trening? (7)	m	m	m
Bestilt eller endret legetime via Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner ? (8)	m	m	m
Bestilt eller fornyet resept eller sykemelding via Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner? (9)	m	m	m
Brukt Internett/mobil-baserte selvhjelpsprogram, dvs tjenester som gir deg råd og hjelp i forhold til å ivareta din helse (f.eks. i forhold til søvn, røykeslutt, kosthold, trening eller alkoholbruk)? (10)	m	m	m
Postet en statusoppdatering om sykdom på Facebook eller et annet nettsamfunn? (11)	m	m	m
Postet en statusoppdatering om trening eller kosthold på Facebook eller et annet nettsamfunn? (12)	m	m	m
Ført trenings- eller kostholdsdagbok på Internett? Dette gjelder også om du har lastet opp data fra mobiltelefonen din, eller fra en pulsklokke. (13)	m	m	m

CONDITION	f('S1')['13']==1'	
	true	False
Question s2(S2)		

S2 - S2

[Field width=1 ♦ Force Number of Items: Min 0]

Du har ført trenings- eller kostholdsdagbok på Internett: Har du delt trenings- eller kostholdsdataene dine med andre?

Kryss av for alle som passer

- Ja, jeg har åpen profil som alle kan se (1)
- Ja, jeg deler med venner (2)
- Ja, jeg deler med én (eller flere) fagperson(er) (3)
- Nei, jeg har ikke delt trenings- eller kostholdsdataene mine med noen (4) [Exclusive]

END || Condition f('S1')['13']==1'

S3 - S3

[Field width=1 ♦ Not required]

Alle borgere har pasientjournal. Har du noen gang bedt om innsyn i din pasientjournal(eller journalen til noen du er verge for)?

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDITION || f('S3')==1'

---

true | False

Question s3b(S3b)

S3b - S3b

[Field width=1 ♦ Not required]

Har du noen gang bestilt journalen via Internett, e-post og mobil/sms-applikasjoner ('Apper')?

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

END || Condition f('S3')==1'

S4 - S4

[Field width=1 ♦ Not required]

Har du noen gang gjort følgende?

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
Fått tilsendt epikrise (behandlingsoppsummering fra sykehuset) eller din journal i elektronisk format (CD, USB, e-post)? (1)	m	m	m
Selv skrevet inn helseopplysninger i din pasientjournal? (2)	m	m	m
Lagt ut egne eller nære pårørendes helseopplysninger i pasientforum eller grupper på Internett, f.eks «Patients like me»? (3)	m	m	m
Bestilt medisiner eller andre helseprodukter på Internett? (4)	m	m	m
Brukt innloggingstjenestene til portalen helsenorge.no for sikker kommunikasjon av helseopplysninger? (5)	m	m	m
Brukt nettsiden «Fritt sykehusvalg» for å vurdere hvilket sykehus du ville benytte? (6)	m	m	m
Fått behandling (diagnostisering, oppfølging eller kontroll) via	m	m	m

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
telemedisin eller e-helse, dvs via videokonferanse, e-post eller SMS (7)			

CONDITION	f('S4')['7']==='1'	
	true Question s4b(S4b)	False

S4b - S4b
[Not required]
Hva slags behandling har du fått via telemedisin eller e-helse?
Vennligst skriv kort tekst.

END	Condition f('S4')['7']==='1'
	S5 - S5 [Field width=1 ♦ Force Number of Items: Min 0] Har du noen gang brukt nettbaserte helsetjenester, eller søkt etter helseinformasjon på andre språk enn norsk? Vi tenker da på aktiviteter knyttet til Internett, e-post og mobil/sms-applikasjoner ('Apper'). Kryss av for alle som passer ☐ Ja, på engelsk (1) ☐ Ja, på annet språk enn norsk og engelsk (2) ☒ Nei, jeg har ikke brukt slike tjenester (3) [Exclusive]

S6 - S6
[Numeric ♦ Not required ♦ Lower limit=0 ♦ Lower limit type=GreaterOrEqual ♦ Upper limit=999 ♦ Upper limit type=SmallerOrEqual ♦ Total Digits=3]
Hvor mange ganger har du oppsøkt lege i løpet av de siste 12 månedene (Dette inkluderer sykehusinnleggelse og legevakt, men IKKE tannlegetimer)
Vennligst skriv tall. Hvis ingen besøk, skriv 0. Dersom du ikke vet, skriv 999.

CONDITION	f('S6').toNumber()>0	
	true Question s7(S7)	False

S7 - S7
[Numeric ♦ Not required ♦ Lower limit=0 ♦ Lower limit type=GreaterOrEqual ♦ Upper limit=999 ♦ Upper limit type=SmallerOrEqual ♦ Total Digits=3]
Kunne noen av legebøkene vært erstattet av elektronisk kommunikasjon med legen, og i så fall hvor mange?
Vennligst skriv tall. Hvis ingen besøk, skriv 0. Dersom du ikke vet, skriv 999

CONDITION

f('S7').toNumber()==0

true

Question s8(S8)

False

S8 - S8

[Not required]

Hvorfor kunne ikke ditt forrige legebesøk vært erstattet av elektronisk kommunikasjon?

Vennligst skriv kort tekst.

END

Condition f('S7').toNumber()==0

END

Condition f('S6').toNumber(>0)

S9 - S9

[Field width=1 ♦ Not required]

Hvor enig eller uenig er du i de følgende utsagnene?

	Helt uenig (1)	Delvis uenig (2)	Delvis enig (3)	Helt enig (4)	Vet ikke (5)
Jeg er bekymret for at uvedkommende får tilgang til mine helsedata dersom de sendes elektronisk (1)	m	m	m	m	m
Jeg er bekymret for at helseopplysningene mine ikke vil være tilgjengelig for helsepersonell i en akutt situasjon (2)	m	m	m	m	m
Jeg foretrekker å møte helsepersonell ansikt til ansikt (3)	m	m	m	m	m
Jeg foretrekker telefon fremfor e-post når jeg skal kontakte helsepersonell (4)	m	m	m	m	m
Jeg føler meg ukomfortabel med å bruke Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner til helseformål (5)	m	m	m	m	m
Jeg ønsker å kommunisere mer med fastlegen via Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner (6)	m	m	m	m	m
Jeg ønsker å kommunisere mer med sykehus/ spesialist via Internett, e-post eller mobil/sms-applikasjoner (7)	m	m	m	m	m

S10 - S10

[Field width=1 ♦ Not required]

Tenk deg at du skal finne deg ny lege. Hvor viktige er følgende faktorer for deg?

	Ikke viktig (1)	Ganske lite viktig (2)	Verken uviktig eller viktig (3)	Ganske viktig (4)	Svært viktig (5)	Vet ikke (6)
Mulighet for e-postkontakt (generelt) (1)	m	m	m	m	m	m
Mulighet for å bestille eller	m	m	m	m	m	m

	Ikke viktig (1)	Ganske lite viktig (2)	Verken uviktig eller viktig (3)	Ganske viktig (4)	Svært viktig (5)	Vet ikke (6)
fornye resepter via e-post, Internett eller mobil/sms-applikasjoner (2)						
Mulighet for å bruke e-post, Internett eller mobil/sms-applikasjoner til å bestille, endre eller avbestille en time (3)	m	m	m	m	m	m
Mulighet for elektronisk påminnelse om time (4)	m	m	m	m	m	m
Informasjon om legekontor, ventelister, legens kvalifikasjoner osv (5)	m	m	m	m	m	m
At legekantoret har sitt eget nettsted (6)	m	m	m	m	m	m
Anbefalinger fra andre (7)	m	m	m	m	m	m
Tilgang til å lese din journal via Internett eller mobil/sms-applikasjoner (8)	m	m	m	m	m	m
Tilgjengelighet (beliggenhet, åpningstider, etc.) (9)	m	m	m	m	m	m

A7 - A7

[Field width=1 ♦ Not required]

BAKGRUNNEN DIN

Til slutt stiller vi noen spørsmål for den statistiske analysen.

Har du helsefaglig utdanning og/eller arbeider du i helsesektoren?

Ja (1)

Nei (2)

A8 - A8

[Field width=1 ♦ Force Number of Items: Min 0]

Lider du, eller noen som står deg nær, av langvarig sykdom eller uførhet?

Kryss av for alle som passer

Ja, jeg selv (1)

Ja, noen som står meg nær (2)

Nei (3) [Exclusive]

A9 - A9

[Field width=1 ♦ Not required]

Hvordan er helsen din stort sett? Vil du si den er...

Svært god (1)

God (2)

Middels (3)

Dårlig (4)

Svært dårlig (5)

Vet ikke / ønsker ikke å svare (6)